नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर द्वितीय वर्षको दसौ
पत्रको प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता
चित्रा जोशी (पन्त)
क्रम सङ्ख्या :– २२७
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाण्डौ
२०६६

नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान - **चित्रा जोशी (पन्त) (२०६६)**

शोधनिर्देशक
प्रा.डा. महादेव अवस्थी

नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
स्नातकोत्तर द्वितीय वर्षको दसौा
पत्रको प्रयोजनको लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता
चित्रा जोशी (पन्त)
क्रम सङ्ख्याः २२७
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाण्डौ
२०६६

शोध-निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर तह (शैक्षिक वर्ष २०६३-०६५) द्वितीय बर्षका विद्यार्थी श्रीमती चित्रा जोशी पन्तले **नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान** शीर्षकको शोधकार्य मेरो निर्देशनमा पूरा गर्नुभएको हो । उहाले यो शोधकार्य मिहिनेतपूर्वक तयार पार्नुभएको हो । म यस शोधकार्यको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६६।११।.....

....
डा. महादेव अवस्थी
प्राध्यापक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि. वि. कीर्तिपुर

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु प्रा. डा. महादेव अवस्थीको निर्देशनमा तयार पारेकी छु । विविध व्यस्तताका बीच मलाई समय दिई सजग सचेत गराई मार्ग निर्देशन गरिदिनुहुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरूप्रति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । प्रस्तुत शोधशीर्षकको स्वीकृतिका लागि आवश्यक सहयोग पुर्‍याउने नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति म आभार व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधकार्यको क्रममा सामग्री सङ्कलन गर्न सहयोग गर्ने रामलाल जोशी, नरेन्द्र भट्ट, पदमराज जोशी, लोकबहादुर विष्ट, पुष्कर भट्ट, दीनानाथ भट्ट, डिल्लीराज फुलारा प्रति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । शोधकार्यका क्रममा विविध पक्षमा सहयोग गर्ने साथीहरू दुर्गा लामिछाने, जनक धामीलाई धन्यवादज्ञापन गर्दछु । त्यसै गरी उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि प्रोत्साहित गरी हरतरहवाट शोधपत्र तयार पार्दासम्म सहयोग गर्ने मेरा श्रीमान भाष्करदत्त पन्त प्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

शोधपत्रलाई छिटो एवम् शुद्धसंग टङ्कण गरिदिने श्रीमती भगवती विष्टलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा म यस शोधपत्रको मुल्याङ्कन गर्नका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समक्ष पेश गर्दछु ।

मितिः २०६६/११/

शोधार्थी
चित्रा जोशी (पन्त)
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि. वि. कीर्तिपुर
काठमाण्डौ

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर

स्वीकृति– पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत विश्वविद्यालय क्याम्पसका छात्रा श्रीमती चित्रा जोशी पन्तले त्रि.वि. स्नातकोत्तर तह (एम.ए.) मा नेपाली विषयको दसौ पत्रको प्रयोजनका लागि गर्नु भएको **नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान** नामक शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख प्रा. राजेन्द्र सुवेदी ....

२. शोधनिर्देशक प्रा. डा. महादेव अवस्थी ....

३. बाह्य परीक्षक प्रा.डा. तुलसीप्रसाद भट्टराई ....

मिति : २०६६/११/

सङ्क्षेपीकरण सूची

क्र.स.	क्रम सङ्ख्या
जि.वि.स.	जिल्ला विकास समिति
ने.रा. प्र. प्र.	नेपाल राष्ट्रिय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
सु.प.सा.स.	सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाज
प्रा.	प्राध्यापक
जि.शि.का.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
प्र.अ.	प्रधान अध्यापक
एम.ए.	मार्स्टस अफ आर्ट
मा.वि.	माध्यामिक विद्यालय
डा.	डाक्टर
गा.वि.स.	गाउा विकास समिति
वि.सं.	विक्रम संवत
सा.स.	साहित्य समाज

विषय सूची

पृष्ठ

पहिलो परिच्छेदः शोध परिचय		**१-४**
१.१	विषय परिचय	१
१.२	शोध समस्या	१
१.३	शोधकार्यको उद्देश्य	१
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	अध्ययनको औचित्य र महत्व	३
१.६	अध्ययनको सीमाङ्कन	३
१.७	सामग्री सङ्कलन विधि	३
१.८	शोधविधि	३
१.९	शोधपत्रको रूपरेखा	४
दोस्रो परिच्छेदः सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको स्थापना, परिचय र विकास प्रक्रिया		**५-१४**
२.१	सु.प.सा.स. को स्थापना	५
२.२	सु.प. सा.स.को कार्यालय र कार्यक्षेत्र	६
२.३	संगठनात्मक स्वरूप	६
२.४	विकास प्रक्रिया	७
२.५	सु. प. सा.स.स्थापनाका उद्देश्यहरू	१२
२.६	सु. प. साहित्य समाजको आर्थिक अवस्था	१४
२.७	निष्कर्ष	१४
तेस्रो परिच्छेदः सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजका महत्त्वपूर्ण क्रियाकलापहरू		**१५-२३**
३.१	२०५१ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू	१५
३.२	२०५२ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू	१५
३.३	२०५३ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू	१६
३.४	२०५४ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू	१६
३.५	२०५५ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू	१६

३.६ २०५६ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू १७
३.७ २०५७ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू १८
३.८ २०५८ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू १९
३.९ २०५९ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू १९
३.१० २०६० सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २०
३.११ २०६१ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २०
३.१२ २०६२ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २१
३.१३ २०६३ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २१
३.१४ २०६४ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २१
३.१५ २०६५ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २२
३.१६ २०६६ सालका साहित्यिक क्रियाकलापहरू २२
३.१७ निष्कर्ष २३

चौथों परिच्छेदः सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजबाट प्रकाशित कृतिहरूको संक्षिप्त अध्ययन २४-६६

४.१ स्मृति गन्थ २४
४.१.१ देवकान्त पन्त स्मृति ग्रन्थ २५
४.१.२ नृपबहादुर स्वाार स्मृति ग्रन्थ २८
४.२ साहित्यकार परिचय कोष ३१
४.३ गजल संग्रह ३६
४.३.१ देश रोएका बेला ३६
४.३.२ पत्थरका प्रलापहरू ३७
४.३.३ सुर्जे पनि अस्ताउन मात्रै ३८
४.३.४ बाासुरीका धुनहरू ३९
४.४ खण्डकाव्य ४०
४.४.१ सावधान नयाा युग आउदैछ ४०
४.४.२ सपना ४१
४.४.३ आर्तनाद ४२
४.५ यात्रा संस्मरण ४३

	४.५.१ देशभित्र-देशबाहिर	४३
४.६	निबन्ध संग्रह	४४
	४.६.१ नेपालीहरूका ढुकढुकी स्वर्गीय श्री ५ वीरेन्द्र	४४
४.७	मुखपत्र	४५
	४.७.१ 'सुरभि' (अङ्क १)	४६
	४.७.२ 'सुरभि' (अङ्क २)	४९
	४.७.३ 'सुरभि' (अङ्क ३)	५१
	४.७.४ 'सुरभि' (अङ्क ४)	५३
	४.७.५ 'सुरभि' (अङ्क ५)	५५
	४.७.६ 'सुरभि' (अङ्क ६)	५७
	४.७.७ 'सुरभि' (अङ्क ७)	६०
	४.७.८ 'सुरभि' (अङ्क ८)	६३
४.८	निष्कर्ष	६६

पांचौ परिच्छेदः नेपाली साहित्यमा सुदूर पश्चिमाञ्चल साहित्य समाजको योगदान ६७-६९

५.१	कृति प्रकाशन	६७
५.२	साझा मञ्च	६७
५.३	संस्कृति जगेर्ना	६८
५.४	क्षेत्रीय भाषाको संरक्षण	६८
५.५	साहित्यका माध्यमबाट सामाजिक सुधार	६८
५.६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन	६९
५.७	वरिष्ट साहित्यकारहरूलाई सम्मान	६९
५.८	निष्कर्ष	६९

छैटों परिच्छेदः उपसंहार ७०-७२

सन्दर्भग्रन्थसूची ७३-७४